

Irodalmi túra – Aszód-Gödöllő – 2021.augusztus 25.

Petőfi és Mikszáth nyomában indultunk ezen a szép nyár végi napon.

Két kisbusszal, Balassagyarmatról és Salgótarjánból. Pár tagtársunk csatlakozott még, ők Budapest felől jöttek vonattal, hévvel ill. magánautóval Kisterenyéről, összesen 36-an voltunk.

Első megállunk **ASZÓD** volt. Meglátogattuk a **Petőfi Közérdekű Muzeális Gyűjteményt**.

Az intézmény 1769-1771-ben épített egykori evangélikus gimnázium épületében kapott helyet. Ennek az iskolának volt diákja 1835-38 között Petőfi Sándor.

A „*Galga mente*” című kiállítást Klamár Balázs történész-muzeológus szakszerű vezetésével ismertük meg, sok apró helyi titokkal gazdagítva történeti ismereteinket, különös figyelemmel a kiállítás utolsó szobájában látható, a Petőfi családhoz kötődő emlékekre.

A múzeum kiállítása az igen gazdag régészeti, néprajzi, népművészeti, történeti, irodalom és iskola-történeti gyűjteményből adott méltó válogatást.

A múzeum falán található márványtáblán, aranyozott betűkkel az alábbi szöveg olvasható:

" PETŐFI SÁNDOR

Itt járt iskolába 1835-183.

Itt lobbant fel a láng, itt nyerte olympia tüzét a
legszeretőbb költő, a haza tyrtanusa
selleme bölcsőjét itt hú anya őrzi, szegény bár
kincse e lángelmék. Átragyog írja...
Emelte a kegyelet 1875 május 26-án"

A múzeum udvarán lévő Petőfi szobornál (Neszták Béla, 1972.) virágcsokrot tettünk le és a költő „Úti jegyzetek” (1845) írásából az Aszódról írt rész került felolvasásra, melyben Petőfi így emlékezik ezekre az évekre:

„ S mily eseménydús három esztendő!

1. Itt kezdtem verseket csinálni

2. Itt voltam először szerelmes

3. Itt akartam először színésszé lenni.

Irodalmi kirándulásunk másik helyszíne **GÖDÖLLŐ** volt.

A **Gödöllői Városi Múzeumban** az igazgató asszony, Kerényi B. Eszter várta társaságunkat.

Itt is megköszönjük, hogy a belső felújítás ellenére fogadott minket, s nem csak fogadott, de a „*Gödöllő, a mi városunk*” c. állandó kiállítást Ő mutatta meg nekünk, mely „az őskortól, egészen a rendszerváltásig követi nyomon azokat a jelentős eseményeket és korszakokat, amelyek nyomott hagytak a település életében.”

„A kiállítás egyedi megoldásaival igyekszik közelebb hozni a történelmet a város egykori lakóinak hétköznapi tárgyaival, településrekonstrukciókkal, térképekkel, illetve korabeli dokumentumokkal, mely olyan fontos információkat is tartalmaznak, mint például a gödöllői családok nevei. ... A kiállítás igen gazdag – megközelítőleg 3000 tárgyat tartalmaz, amiből 1000 műtárgyat még csak most láthatnak először az érdeklődők – és ezt modern technikai felszereléssel tették még látványosabbá. A kor igényeihez híven tableteken és érintőképernyős számítógépeken filmeket, animációkat és további érdekes információkat helyeztek el...” (A múzeum honlapjáról vett információk!)

„A gödöllői művésztelep 1901-1920” c. képző és iparművészeti kiállítást élvezetes, lendületes, elragadó stílusban Őriné Nagy Cecília művészettörténész mutatta be. Rövid összefoglaló a múzeum honlapjáról:

„A Magyar Örökség-díjas (2005) gödöllői művésztelep kiállítás a múzeumbeli gyűjteményből, a Nagy Sándor-ház, valamint a Remsey-család műalkotásaiból készült válogatást mutat be. A gödöllői művésztelep 1901-ben alakult meg, amikor Körösfői-Kriesch Aladár Gödöllőn telepedett le. 1904-ben a művésztelepen szövőműhely kezdte meg működését, ami később a művésztelep központjává, fő szervező erejévé vált. A szövőműhely 1907-től az Iparművészeti Iskola tanműhelye lett. ...

Mivel a művészek az összművészet jegyében dolgoztak, a kiállításon festmény, grafika, szobor, üveglak, mozaik- és freskóterv, bútor, szőnyeg és egyéb alkotások is láthatók.”

A múzeumból egy kis séta, nézelődés közben eljutottunk Gödöllő egyik ikonikus szobrához, a Petőfi szoborhoz, melyet 1955. augusztus 21-én lepleztek le. A két és fél méter magas, bronzból készült Petőfi-szobor, Turáni Kovács Imre alkotása.

Az emlékezés virágait itt is elhelyeztük, Petőfi gödöllői két versével kísérvé és felolvasásra került Mednyánszky Berta visszaemlékezése is a költőről.

További séta után a **Városi Könyvtár és Információs Központ**ba értünk, ahol helyet adtak további programunknak. Köszönjük Fóthy Zsuzsanna igazgató asszonynak, aki fogadott és köszöntötte társaságunkat.

A rendezvényteremben **G. Merva Mária** (nyugalmazott múzeumigazgató) előadását hallgattuk meg az „**Írók és múzsák Gödöllőn**” c. könyve kapcsán a város irodalmi múltjáról.

A kötet 2007-ben, majd a bővített kiadás 2013-ban jelent meg.

A könyvben a mezőváros művelődéstörténeti emlékeitől egészen a 20. század végéig, korszakokra tagolva olvashatók a művelődéssel, irodalommal s más művészeti ágakkal kapcsolatos tudnivalók, személyek kötődése Gödöllő városához.

Kérésünk az volt, hogy az előadásban a gazdag választékból elsősorban, mivel Petőfi és Mikszáth nyomában járunk, róluk szeretnénk hallani, de örömmel vesszünk más érdekességeket is. Így hallhattunk a Grassalkovichok szerepéről, a nyaralókról – Erzsébet királynő verseiről, Blaha Lujzáról, Sík Sándorról... – Olyan írókról, kiknek írásaiban Gödöllő is szerepet kapott, de a múzsákról és a művésztelepről is...

Kérésünknek megfelelően Petőfiről és Mikszáthról bővebben ...

Megtudtuk, hogy Petőfi 1843 augusztusában volt Gödöllőn először, amikor is a Robin Hood fordításán dolgozott, majd 1845 augusztusától októberig több alkalommal.

Természetesen Petőfi kapcsán a „Szerelem gyöngyei” sem maradhatott szó nélkül.

Az 1845-ös gödöllői tartózkodása idején a költő barátjánál, Erdélyi Ferenc református lelkésznél ismerkedett meg Mednyánszky Bertával, a Grassalkovich uradalom jószágkormányzójának leányával. Hazautazása után levélben kérte meg Berta kezét, de a lány apja elutasította őt.

Mednyánszky Bertához írt verseit Petőfi a Szerelem gyöngyei című ciklusába gyűjtötte egybe.

„A verseskötet egy példányát Petőfi elküldte Bertának, beletéve azt a nemzetiszín szalaggal átkötött, lepréselt virágcsokrot, melyet egyik sétájuk alkalmával a lánytól kapott a költő. Ma

Budapesten a Petőfi Irodalmi Múzeum állandó Petőfi-kiállításán hirdeti ez a csokor a gödöllői Mednyánszky Bertával szövődő szerelem szép emlékét.” Szó esett arról is, hogy milyen szobor, emléktábla őrzi a költő emlékét.

Mikszáth Kálmán gödöllői vonatkozása is igen érdekes.

Az alábbiakban a kötetben megjelent teljes Mikszáthtal kapcsolatos rész olvasható (kivéve a szemelvényt).

„Mikszáthnak rokonai éltek Gödöllőn, akiket többször meglátogatott, s néhány elbeszélésének témáját innen vette.

1875 és 1878 között, miután elvált feleségétől, nagy nyomorban élt a fővárosban.

Mikszáth Gyula (1871-1955) távoli rokona volt az írónak (nem az öccse, akit szintén Gyulának hívtak), és amikor 1955-ben meghalt, gödöllői lakásának egyik könyvszekrényében 57 ismeretlen Mikszáth Kálmán-levelet találtak.

Az elhunyt Mikszáth Gyula unokái, Liptay Tibor és Sándor az Országos Széchényi Könyvtárnak ajándékozták a dokumentumokat, melyeket Scheiber Sándor és Zsoldos Jenő *Kiadatlan levelek az Országos Széchényi Könyvtárban* címmel publikált 1969-ben. E dokumentumok között van szenzációs nyolc levél és öt távirat, amelyeket 1876-ban írt Mikszáth Kálmán másodunokabátyjához, dr. Mikszáth János breznóbányai főorvoshoz. A főorvosnak unokaöccse volt Mikszáth Gyula, így kerülhettek Gödöllőre a levelek. Ezek a levelek arról tanúskodnak, hogy Mikszáth, aki akkor még teljesen ismeretlen volt, szülei meghaltak, örökségéért pereskednie kellett, az öccse taníttatása is az ő gondja volt, a legnagyobb nyomorban élt a fővárosban. Unokabátyjának megvallja, hogy „megtette magát” nemes embernek az érettségi alkalmával, amikor a pesti egyetemre került, még nemesi előnevet is kreált magának. Levelei tele vannak panasszal, pénzkéréssel, sőt egy ízben táviratot adott föl, hogy meghalt az öccse: „[Budapest-Breznóbánya, 1876. augusztus 11.] Mikszáth Breznóbánya. Gyula élfél[kor] meghal[t], haldoklása miatt nem mehettem Gyarmatra küldjön bátyám azonnal húsz frt-ot kétségbe esett állapotomat képzelheti Kálmán.” A legnagyobb nyomor, végső elkeseredés bírhat rá valakit, hogy halottnak hazudja testvéröccsét egy kis anyagi támogatás fejében. „Van az embersorsnak egy sajátos fizikai törvénye. A magasságot, melyet valaki pályáján elér, néha megtetézi az a mélység, amelyből érkezett.”

Mindenesetre a Gödöllőn talált levelek új információval szolgáltak Mikszáth kevéssé ismert korszakáról.

Mikszáth több Gödöllővel kapcsolatos elbeszélést, tárcát írt. A *Királylátogatások a vidéken* című karcolatában arra sorol példákat, hogy vidéken mennyivel jobban megbecsülik és szeretik a királyt, mint a fővárosokban. Egy kisvárosban vagy egy községben óriási esemény a király érkezése, ünneplőbe öltözik a település apraja-nagyja és felvonul a király és kísérete fogadására. Sorra veszi a fiatal császár és a felnőtt, immár magyar királyi címmel is rendelkező uralkodóval kapcsolatos anekdotákat. „Akkor őfelsége *idenézett*, ha jött valahová, ma már csak *szétnéz*, ha megy valahová. Az akkor fiatal császárból a legszeretettebb magyar király lett. A gödöllői paraszt, ha a fölvert út porából kibontakozó lovasokat lát, már le sem teszi a kaszáját bámultában, hanem csak úgy közönséges beszédképpen mondja: »Úgy nézem, a királyék megint itthon vannak.« Nem is terem többet olyan anekdota, mint azelőtt, csupa merő szeretet ezeknek a töve, és egyetlen egynek sem szűrős a hajtása. A királynét »tekintetes asszony«-nak szólítja valami golyhó Gödöllőn.” A *gödöllői paraszt meg a király* című anekdotában szinte egyenrangúnak tünteti föl a királyt és a parasztot.

Az előadást követően szabad óra jött: Kastélyparki és belvárosi séta, finom fagyik és hideg sörök, ki mire vágyott, haza indulás előtt. Szép és tartalmas napunk volt.

Bagyinszki Istvánné, titkár